

RAAP-NOTITIE 1856

Onderzoeksgebied Uilenburgsestraat 29

Gemeente Overbetuwe

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Overbetuwe

Titel: Onderzoeksgebied Uilenburgsestraat 29, gemeente Overbetuwe; archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: oktober 2006

Auteur: *drs. F. van Oosterhout*

Projectcode: OVHU

Bestandsnaam: N01856-OVHU.qxd

Projectleider: drs. F. van Oosterhout

Projectmedewerker: drs. E. I. Schuurman

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 18882

Autorisatie: drs. E. Heunks

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Overbetuwe heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 6 september 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen wijzigingen in de bestemmingsplannen van het onderzoeksgebied aan de Uilenburgsestraat 29 in de gemeente Overbetuwe. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Tijdens het veldonderzoek zijn in het onderzoeksgebied geen archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de werkzaamheden geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Overbetuwe heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 6 september 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen wijzigingen van het bestemmingsplan van het onderzoeksgebied aan de Uilenburgsestraat 29 in de gemeente Overbetuwe. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied (0,72 ha) ligt direct ten noordoosten van de Uilenburgsestraat, ter hoogte van de Uilenburgsestraat 29 tussen Heteren en Homoet (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 40A van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000). Het onderzoeksgebied wordt omsloten door de volgende coördinaten: 182.010/439.266, 182.082/439.252, 182.116/439.338 en 182.003/439.283. Ten tijde van het onderzoek was het oostelijke deel van het onderzoeksgebied bebouwd met stallen van een voormalige pelsdierfokkerij. Het westelijke deel van het onderzoeksgebied omvat een woonhuis met losse garage en een tuin.

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998).

RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het onderzoeksgebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geomorfologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg (RACM; voorheen Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek [ROB]) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Volgens de zanddieptekaart bestaat het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied uit afzettingen van de meandergordel van Homoet-Kamp (Berendsen e.a., 2001). Deze meandergordel was actief tussen 2487-1525 voor Chr. (Berendsen & Stouthamer, 2001) en wordt gekenmerkt door de relatief hoge ligging van de top van het beddingzand (0-1 m -Mv). De restgeul van deze meandergordel ligt vermoedelijk binnen het onderzoeksgebied (Heunks, 2004). Het oostelijke deel van het onderzoeksgebied behoort tot de oeverzone van de meandergordel.

Bodem

De bodem in het onderzoeksgebied bestaat uit kalkloze poldervaaggronden bestaand uit zware klei met grondwatertrap V (Stiboka, 1975: code Rn47C).

Archeologie

Ongeveer 500 m ten noorden van het onderzoeksgebied ligt een terrein van zeer hoge archeologische waarde (Monumentnummer 3925). Het betreft een inheems-Romeinse nederzetting op een stroomrug. Tijdens archeologisch onderzoek zijn diverse paalsporen en greppels aangetroffen. Uit de omgeving van het onderzoeksgebied staan verder een aantal archeologische vindplaatsen geregistreerd in ARCHIS. Het gaat om een aantal neolithische vondsten ten noordwesten van het onderzoeksgebied, waaronder een vuurstenen pijlpunt, krabber en afslag en prehistorisch aardewerk, die zijn aangetroffen tijdens een veldkartering in de oeverzone.

RAAP Archeologisch Adviesbureau heeft in 2001 archeologisch onderzoek uitgevoerd in een gebied 330 m ten oosten van het onderzoeksgebied. Hierbij is op 500 m van het onderzoeksgebied een vindplaats aangetroffen tussen 95 en 100 cm -Mv in komafzettingen van zware klei. De diepteligging van de aangetroffen indicatoren (houtschoor en verbrand bot) doet vermoeden dat het gaat om een vindplaats met een hoge ouderdom. De vindplaats is vermoedelijk de weerslag van een kortstondige bewoning in de periode Laat Neolithicum tot en met Bronstijd, toen het gebied nog slechts sporadisch overstromde (Heunks, 2001).

Archeologische verwachting

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2005) geldt voor het onderzoeksgebied een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. De beleidsadvieskaart van de gemeente Overbetuwe kent aan de oeverafzettingen binnen 200 m van de meandergordel een hoge archeologische verwachting toe. Voor de restgeul in het westelijke deel van het onderzoeksgebied geldt een lage verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden (Heunks, 2004).

Op grond van de aanwezigheid van oeverafzettingen en de datering van de meandergordel van Homoet-Kamp gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het onderzoeksgebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen vanaf het Laat Neolithicum in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied. Voor de in het westelijke deel te verwachten restgeul geldt een lage verwachting voor het aantreffen van nederzettingssporen. De aanwezigheid van watergerelateerde archeologische objecten zoals beschoeiingen, afvaldumps en vaartuigen is echter niet uit te sluiten.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

In verband met de beperkte grootte van het plangebied zijn tijdens het veldonderzoek zo goed mogelijk verdeeld over het terrein 6 boringen verricht (figuur 1). De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 300 cm -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Er is een duidelijk onderscheid te maken tussen de afzettingen in het oosten en het westen van het onderzoeksgebied.

In het westen van het onderzoeksgebied zijn oever- op beddingafzettingen aangetroffen. De oeverafzettingen bestaan uit een afwisseling van bruingrijze, donker- en lichtgrijze, matig tot sterk siltige klei. De oeverafzettingen gaan tussen 140 en 160 cm -Mv over in beddingafzettingen (figuur 1: boringen 5 en 6). De beddingafzettingen bestaan uit bruingrijs tot grijs, matig tot zwak siltig, zeer grof zand dat ten minste doorloopt tot 200 cm -Mv (maximale boordiepte op deze locaties). Het gaat om de afzettingen van de stroomgordel van Homoet-Kamp.

In het oosten van het onderzoeksgebied gaat het pakket oeverafzettingen geleidelijk over in een pakket bruine tot lichtbruingrijze, sterk siltige klei (figuur 1: boringen 1 t/m 4). In de boringen 2 en 4 begint de top van het zwak siltige, grijze tot lichtgrijze zand op respectievelijk 240 en 220 cm -Mv. Het pakket zand loopt ten minste door tot 275 respectievelijk 300 cm -Mv (de maximale boordiepte). In de boringen 1 en 3 is geen zand aangetroffen. Plaatselijk komen in de boringen 1, 2, 3 en 4 schelpresten, humusvlekken, plantenresten en klei- en zandlaagjes voor. Het betreft de vulling van een restgeul.

Op basis van de beleidsadvieskaart van de gemeente Overbetuwe (Heunks, 2004) werd verwacht dat de restgeulafzettingen zich in het westen van het onderzoeksgebied zouden bevinden. Uit het veldonderzoek blijkt dat de restgeul zich verder naar het oosten bevindt en dat het westelijke deel van het onderzoeksgebied hoort bij de oever- op beddingafzettingen van de stroomgordel van Homoet-Kamp.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De resultaten van het veldonderzoek stemmen grotendeels overeen met het bureauonderzoek. Er bevinden zich restgeulafzettingen in het onderzoeksgebied, maar verder naar het oosten dan op grond van het bureauonderzoek werd verwacht. Volgens het veldonderzoek bestaat het westelijke deel van het onderzoeksgebied uit de oever- op beddingafzettingen van de stroomgordel van Homoet-Kamp. Het oostelijke deel van het plangebied bestaat uit restgeulafzettingen van deze meandergordel.

Tijdens het veldonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische resten in het onderzoeksgebied.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het onderzoeksgebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Wel dient opgemerkt te worden dat (zoals bij iedere gravende activiteit) het aantreffen van (niet voorspelbare) toevalsvondsten niet kan worden uitgesloten. Indien hiervan sprake mocht zijn, dient de overheid (RACM) hiervan op de hoogte te worden gesteld in het kader van de meldingsplicht (Monumentenwet 1988, Artikel 47).

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., E.L.J.H. Faessen & H.F.J. Kempen**, 2001. *Zand in banen. Zanddiepte-attentiekarten van het Gelderse rivierengebied, met inbegrip van de uiterwaarden*. Provincie Gelderland, Arnhem.
- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer**, 2001. *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Van Gorcum, Assen.
- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Heunks, E.**, 2001. Waterwingebied Fikkerdries, gemeente Heteren: een Aanvullende Archeologische Inventarisatie. *RAAP-rapport 675*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Heunks, E.**, 2004. Gemeente Overbetuwe: een archeologische beleidsadvieskaart (onderdeel van het Erfgoedplan Gemeente Overbetuwe). *RAAP-rapport 1074*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Stiboka**, 1975. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 40 West Arnhem*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verklarende woordenlijst

kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken.
lithologisch	Het sedimentaire gesteente (ook klei, zand, e.d.) betreffend (bijv. korrelgrootte).
meander	Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht (genoemd naar de Meander in Klein Azië, thans Menderes).
meandergordel	Dat gedeelte van een stroomgordel waarbinnen de bedding van de rivier zich heeft verplaatst.
oeverafzetting	Rug langs een rivier, bestaande uit overwegend kleiafzettingen.
Prehistorie	Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.
restgeul	Een door afsnijding, verlaten en daardoor inactief deel van een rivier of geul, dat geen rol meer speelt bij de afvoer van rivierwater. De afzettingen die hierin worden gevormd worden restgeulafzettingen genoemd.
silt	Gronddeeltjes groter dan of gelijk aan 2 µm en kleiner dan 63 µm.
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaardafzettingen, al dan niet met restgeul(en).
stroomrug	Niet meer functionerende, dichtgeslibde rivierloop met bijbehorende oeverwallen welke als geheel door differentiële klink als een rug zichtbaar is.
vaaggronden	Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag.

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Resultaten onderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Resultaten onderzoek.